

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/37/2024
Identifikačné číslo spisu: 7711205215
Dátum vydania rozhodnutia: 26.06.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:7711205215.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ E. O., narodená XX. G. XXXX, XXXX K. K., L., XXXXX, S., N., 2/ Z. F., narodený XX. H. XXXX, XXXX C. G., R. S., M., N., 3/ Z. F., narodený XX. H. XXXX, R. J. F. Z. V., XXXX C. G., R. S., M., N., 4/ C. F., narodený XX. H. XXXX, XX W. XXst R. R. XXX, X. T., NY XXXXX N., 5/ Z. F., narodený XX. C. XXXX, XXXX P. M. K., W. Y., CA XXXXX, N., všetci zastúpení advokátkou JUDr. Danicou Holováčovou, Košice, Čajakova 5, proti žalovanej: Slovenská republika- LESY Slovenskej republiky, štátny podnik, Banská Bystrica, Námestie SNP 8, IČO: 36038351, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Irenou Sopkovou, s.r.o., IČO: 48301728, Bratislava, Dvořákovo nábřežie 7529/E, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Irena Sopková, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po právnych predchodcoch žalobcov, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 16C/67/2011, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 22. novembra 2022 sp. zn. 6Co/34/2020 a proti opravnému uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 25. júla 2023 sp. zn. 6Co/34/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 22. novembra 2022 sp. zn. 6Co/34/2020 a opravné uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 25. júla 2023 sp. zn. 6Co/34/2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) ostatným rozsudkom zo 04. októbra 2019 č.k. 16C/67/2011-1201 žalobu žalobcov 1/ až 5/ (ďalej spolu aj „žalobcov“) zamietol (výrok I.) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania s tým, že o výške tohto nároku bude rozhodnuté v osobitnom uznesení (výrok II.).

1.1. V súvislosti s procesnou obranou žalovanej uviedla, že žalovaná nepreukázala existenciu okolnosti - teda kúpnej zmluvy, ako nadobúdacieho titulu, ktorá mala svedčiť o jej dobromyseľnosti, teda oprávnenosti držby predmetných nehnuteľností, v zmysle ustanovení § 134 OZ. Za opodstatnené

nepovažoval ani tvrdenie žalovanej, že došlo priamo zo zákona k prevodu vlastníctva od právnych predchodcov žalobcov, nakoľko predmetné nehnuteľnosti nie sú poľnohospodárskymi nehnuteľnosťami, ale ide o lesné pozemky. Po ustálení aktívnej legitímácie žalobcov v tomto konaní uviedol, že žalobcovia rovnako preukázali naliehavý právny záujem na určení, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po právnych predchodcoch žalobcov. Právne vec posúdil podľa § 124, § 126 ods. 1,2, § 132 ods. 1,2 OZ a uzavrel, že Slovenský štát sa stal vlastníkom predmetných nehnuteľností priamo zo zákona. Keďže predmetné nehnuteľnosti ku dňu 15. mája 1942, boli vo vlastníctve Slovenského štátu, v čase smrti právnych predchodcov žalobcov, teda B. F., ktorý zomrel v roku XXXX a K. F., ktorá zomrela v roku XXXX, nemohli byť v ich vlastníctve, a z tohto dôvodu, súd žalobu zamietol. Ďalším dôvodom, pre ktorý nebolo možné vyhovieť žalobe bola existencia medzinárodnej dohody, ktorú uzavreli Spojené štáty americké a Československá socialistická republika dňa 29. januára 1982, v ktorej bolo dohodnuté vyrovnanie finančných nárokov medzi vládami Československej socialistickej republiky a vládou Spojených štátov vo veciach reštitučných nárokov.

1.2. O náhrade trov konania prvostupňový súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 22. novembra 2022 sp. zn. 6Co/34/2020 zmenil prvostupňový rozsudok tak, že určil, „že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam, zapísaným Správou katastra H., katastrálne územie J. pod Y., S. J. pod Y., S. H., ako parcely reg. E č. XXX, parcela č. XXX/XX, o výmere 541.105 m², parcela č. XXX/X, o výmere 1.532.263, ako lesné pozemky, č. XX a XXX v podiele 2/4, na LV č. XXX, ako parcela č. XXX/XX, o výmere 341.711 m², ako lesné pozemky, pôvodne zapísané v pozemnoknižnej vložke č. XXX, v podiele 2/4, patria do dedičstva po neb. K. K. F., rod. F., zomr. XX.X.XXXX, a spoluvlastnícke podiely nehnuteľnosti zapísané Správou katastra H., katastrálne územie J. pod Y., obec J. pod Y., okres H., ako parcely reg. E, na LV č. XXX, ako parcela č. XXX/X o výmere 1.532.270 m², ako lesné pozemky, pôvodne zapísané v pozemnoknižnej vložke č. XXX, v podiele 3/4, patria do dedičstva po neb. B. F., rod. F., ktorý zahynul počas holokaustu v koncentračnom tábore v roku XXXX, a je zapísaný v „Sieni mien“ Yad Vashen.

Žalobcovia v 1. až 5. rade majú proti žalovanej nárok na náhradu trov celého konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd uviedol, že prvostupňový súd vec nesprávne právne posúdil tým, že aplikoval ust. § 150 ods. 1 nar. č. 198/1941 Sl.z. v spojení s vyhláškou štátneho pozemkového úradu č. 231/1942 U.n. bez toho, aby aplikoval zák. č. 128/1946 Zb. Zároveň nesprávne vyhodnotil právne dôsledky medzinárodnej dohody, ktorú uzavreli Spojené štáty americké a Československá socialistická republika dňa 29.01.1982 a jej dopad na nárok uplatnený v tomto konaní. V tejto súvislosti odvolací súd vychádzal z úvahy, že aj keby bolo preukázané tvrdenie žalovanej, že k prevodu vlastníctva na štát malo dôjsť ex lege na základe nariadenia č. 198/1941 Sl. z., dňom účinnosti zákona č. 128/1946 Sb. je potrebné ex lege majetkový prevod týkajúci sa nehnuteľného majetku právnych predchodcov žalobcov považovať za neplatný. Keďže o zmene vlastníctva nebolo vydané žiadne rozhodnutie (výmer, rozhodnutie o vyvlastnení, konfiškácii a pod.) ani nedošlo k zápisu vlastníckeho práva štátu v PKV nebolo potrebné, aby prebehlo osobitné reštitučné konanie podľa zákona č. 128/1946 Sb.. Aj keď v § 8 zákona č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Sb. uvádza, že sa nárok premlčuje v lehote troch rokov (pričom táto lehota na podanie žiadosti má prekluzívny charakter), neznamená to, že pokiaľ poškodení alebo ich dedičia sa nedomáhali reštitúcie a nedosiahli rozhodnutie súdu o reštitúcii podľa zákona č. 128/1946 Sb., vzniklo vlastnícke právo štátu, resp. štát zostal i naďalej vlastníkom tohto majetku. Súd prvej inštancie správne vychádzal z úvahy, že vlastnícke právo sa nepremlčuje, tak aj v tom prípade, ak si neuplatnili žalobcovia nároky v zmysle reštitučných predpisov, môžu sa domáhať určenia vlastníckeho práva k svojmu majetku podľa Občianskeho práva, ak podľa ich názoru došlo k zabratiu majetku štátom bez právneho dôvodu (3Cdo/21/2000, II. ÚS 231/09, II. ÚS 249/2011). Odvolací súd sa nestotožnil s tvrdením žalovanej o vzniku vlastníctva jej právneho predchodcu ex lege na základe nariadenie č. XXX/XXXX Sl. z, keďže tento prevod vlastníctva sa stal neplatným v zmysle zákona č. 128/1946 Sb., keďže v konaní ani nebolo preukázané, že k majetkovému prevodu (z právnych predchodcov žalobcov na štát) došlo za primeranú odplatu, alebo z podnetu pôvodného vlastníka (oprávneného), alebo v jeho prevažnom záujme. Síce začalo vyvlastňovacie konanie ohľadne predmetných pozemkov, ktoré boli zapísané na mene právnych predchodcov žalobcov, avšak vyvlastňovacie pokračovanie nebolo skončené, a vyvlastňovacia dohoda nebola prevedená, tak ako to vyplýva zo skutkových zistení súdu

prvej inštancie uvedených v odôvodnení napadnutého rozsudku (najmä zo správy Štátneho pozemkového fondu z 01.03.1943).

2.2. Ďalej uviedol, že v konaní nebolo sporným, že žalovaná bola zapísaná ako vlastníka predmetných nehnuteľností na základe osvedčenia, ktoré bolo spísané notárskou zápisnicou č. X Nz XX/XX dňa XX.XX.XXXX, na základe prehlásenia svedkov o vydržaní týchto pozemkov na základe kúpy od právneho predchodcu žalobcov ešte niekedy v roku 1934. S tým, že odvtedy je držba predmetných nehnuteľností na strane žalovaného resp. jeho právneho predchodcu pokojná dobromyseľná a nepretržitá. Žalovaná dobromyseľnosť držby pri spísaní notárskej zápisnice preukazovala neexistujúcou kúpnu zmluvou z roku 1934 od pôvodných pozemnoknižných podielových spoluvlastníkov (právnych predchodcov žalobcov) pričom žiadna kúpna zmluva nebola súčasťou tejto notárskej zápisnice. V danom prípade bolo podľa odvolacieho súdu nesporným, že subjekt, ktorý osvedčil vlastnícke právo v predmetnej notárskej zápisnici je žalovaná, t.j. štát, ktorý zveril predmetné nehnuteľnosti do správy š.p. Lesy SR dňa 14.6.2006 a držba mala byť nepretržitá od roku 1934. To či takéto ustálenie začiatku plynutia vydržacej doby je postačujúce môže byť predmetom skúmania pri posudzovaní otázky, či boli splnené podmienky vydržania. Samotná listina, notárska zápisnica, ktorá osvedčuje predmetné vydržanie, nie je nadobúdacím titulom vlastníckeho práva, preto dôkazné bremeno ohľadne preukázania oprávnenej držby a dobromyseľnosti bolo na žalovanej. Súčasťou notárskej zápisnice však nebola kúpna zmluva a svedkovia, ktorí notársku zápisnicu podpisovali (E. Y., a Ing. H. Y.) sa nevedeli vyjadriť k tomu, kde sa táto kúpna zmluva nachádza, resp. ju nevedeli bližšie popísať. Preto odvolací dal za pravdu žalobcom, že žalovaná hodnoverným spôsobom nepreukázala, že prešlo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na Slovenskú republiku. V tejto súvislosti odvolací súd uzavrel, že „[k]edže existencia nadobúdacieho titulu nebola preukázaná ... nemohlo dôjsť k vydržaniu vlastníckeho práva predmetných nehnuteľností, zo strany právneho predchodcu žalovanej, a teda ani žalovanej. Žalovaná nepreukázala existenciu okolnosti - teda kúpnej zmluvy, ako nadobúdacieho titulu, ktorá mala svedčiť o jej dobromyseľnosti, teda oprávnenosti držby predmetných nehnuteľností". Rovnako tak v prípade žalovanej (štátu) podmienka dobromyseľnosti nebola splnená ani vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníctva ex lege na zákl. nariadenia 198/1941 Sl.z. vzhľadom na nápravu cestou zákona č. 128/1946 Sb.. Štát si musel byť vedomý, že nehnuteľnosti, ktoré patrili právnym predchodcom žalobcov, ktorí boli Židia, u ktorých proces vyvlastnenia nebol ukončený, boli nehnuteľnosti odňaté len v dôsledku fašistických zákonov.

2.3. V súvislosti s dohodou medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Spojených štátov amerických o vyporiadanie určitých otvorených nárokov a finančných otázok zo dňa 29. januára 1982 odvolací súd najskôr poukázal na niektoré súdne rozhodnutia a uzavrel, že uvedená dohoda by mala svoj význam iba v prípade, ak by si žalobcovia (a ich právny predchodcovia) svoje nároky na odškodnenie uplatnili voči vláde USA. Ak tak neurobili, potom nemohlo zaniknúť ich prípadné vlastnícke právo. Pre úplnosť odvolací súd dodal, že za nedôvodné považoval námietky žalobcov týkajúce sa procesu ROEP, kde žalobcovia poukazovali na to, že žalovaný nepodal žiadne námietky voči zverejnenému návrhu registra (v zmysle § 7 zákona č. 180/1995 Z.z.). Skutočnosť, že štát nepodal námietky voči zápisu právnych predchodcov žalobcov v katastri nehnuteľností v rámci ROEP ako vlastníkov predmetných nehnuteľností, sama o sebe neznamena, že štát uznal ich vlastné právo ani nemôže znamenať nadobudnutie vlastníctva (vlastníctvo sa nenadobúda rozhodnutím komisie ROEP).

2.4. O trovách konania rozhodol podľa § 396 ods. 1,2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie tvrdiac naplnenie dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. b) a f) a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP. Po opise priebehu súdneho konania navrhla najskôr odložiť právoplatnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia a následne zrušiť toto rozhodnutie a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie alternatívne zmeniť odvolacie rozhodnutie tak, že žalobu zamietne a žalovanej prizná náhradu trov konania. Žalovaná rovnako požiadala, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť resp. právoplatnosť napadnutého odvolacieho rozhodnutia dôvodiac závažnými procesnými pochybeniami súdu, ochranou majetku štátu, ako aj predčasnou zmenou vlastníctva sporných nehnuteľností a ich prípadným odpredajom resp. prenájmom s ťažko napravitelným následkom.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. b) CSP namietala, že súd konal vo veci so subjektom označeným ako správca zvereneckého fondu J. F. Z. V. s odôvodnením, že tento zverenecký fond je

aktívne legitimovaný na vedenie súdneho sporu. Žalovaná spochybnila aktívnu legitimáciu tohto subjektu. Odvolací súd sa nevysporiadal s týmito námietkami, oslovil Ministerstvo spravodlivosti SR so žiadosťou o zaujatie stanoviska k skutočnostiam tvrdeným a predkladaným žalobcami, resp. právnou zástupkyňou. Odpoveď MS sa nachádza v spise (č. listu 1371a), avšak súd bez akéhokoľvek ďalšieho relevantného dôkazu svedčiaceho o procesnej subjektivite tohto subjektu s ním pokračoval v ďalšom konaní. Tým spôsobil zmätočnosť v konaní a tým je daný dovolací dôvod uvedený v § 420 písm. b) CSP.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP uviedla, že vyjadrenie právnej zástupkyne žalobcov, doručené súdu 16.11.2022, bolo doručené právnej zástupkyňi žalovanej 21.11.2022. Z dostupnej internetovej stránky súdu, ako aj samotným konštatovaním súdu je zrejmé, že už dňa 14.11.2022 bolo na úradnej tabuli vyvesené oznámenie o vyhlásení rozsudku. Je teda zrejmé, že súd nevyčkal na vyjadrenie právnej zástupkyne žalovaných k podaniu právnej zástupkyne žalobcov a v rozsudku iba skonštatoval, že „podanie právnej zástupkyne bolo k vyjadreniu žalobcov doručené po vyhlásení rozhodnutia“. Uvedeným spôsobom bolo porušené právo žalovanej na spravodlivý proces spočívajúce v rovnosti zbraní oboch strán konania. V tejto súvislosti žalovaná uviedla, že odvolací súd vo svojom rozsudku, resp. v jeho odôvodnení sa priklonil k vyjadreniu žalobcov doručenému mu dňa 16.11.2022 bez toho, aby strana žalovaná mala možnosť sa k tomu vyjadriť.

3.3. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP žalovaná namietala nesprávne právne posúdenie vecí zo strany odvolacieho súdu a to v súvislosti s prechodom vlastníckeho práva podľa ustanovenia § 150 ods. 1 nariadenia č. 198/1941 Sl. v nadväznosti na vyhlášku Štátneho pozemkového úradu č. 234/1942 a hlavne s poukazom na ustanovenie zákona dočasného národného zhromaždenia č. 128/1946 Sb. v znení zákona č. 79/1948 Zb. V tomto ohľade poukázala na II. ÚS 652/2013, IV. ÚS 495/2011, 7Cdo/299/2019, 6Cdo/187/2014, 6Co/206/2011 (KS PO), 11Co/144/2012 (KS TT), 5Co/379/2017 (KS TN) a uviedla, že „[a]k fyzická osoba ako oprávnená v reštitúcii nevyužila možnosti dané reštitučným predpisom a nevyužila svoj nárok na vydanie nehnuteľnosti nemôže sa teraz už v období časove vzdialenom oprávnene domáhať rozhodnutia o existencii svojho vlastníctva veci žalobou. Pretože uplynula značne dlhá doba od realizácie práv oprávnených v reštitučných predpisoch je teraz treba dať prednosť súčasným vlastníkom, či už ide o štát, obec, či iných nadobúdateľov nehnuteľnosti o týchto subjektov. Pre potencionálnych reštituentov musí platiť občianskoprávna zásada vigilantibus-irua (pozn. správne iura). Právo svedčí bdelým, nie tým ktorí sa eventuálne dozvedeli o skutočnostiach nasvedčujúcim svojho vlastníctva až v období podstatne vzdialenom tomu, ktoré bolo stanovené pre uplatnenie reštitučného nároku. Preto sa oprávnená osoba nemôže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov a to ani formou určenia vlastníckeho práva podľa § 80 písm. c) OSŘ ak mohla žiadať vydanie veci podľa reštitučného zákona (napr. rozsudok NS zo dňa 08. novembra 2006 sp. zn. 28Cdo/2166/2006 ... Právni predchodcovia žalobcov nikdy neuplatnili svoj reštitučný nárok postupom podľa § 198/1941 Zb. čo jednoznačne vyplýva z vykonaného dokazovania. Nevznikol im teda nárok na prinavrátenie tohto odňatého majetku štátom a už vôbec nie na vyplatenie tohto majetku či poskytnutie inej náhrady.“

4. Žalobcovia vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalovanej navrhli, aby dovolací súd odmietol resp. zamietol podané dovolanie a priznal im náhradu trov dovolacieho konania. V súvislosti s dovolacími dôvodmi žalovanej podľa § 420 písm. f) CSP uviedli, že v prípade ich vyjadrenia doručeného odvolaciemu súdu 16.11.2022 „nešlo o repliku ani dupliku vyjadrenia k odvolaniu. Išlo o podanie žalobcov, ktorým nijako nedošlo k zmene právneho posúdenia odvolacím súdom. Toto podanie žalobcov netvorilo také podanie, ktoré by bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu dôležité. Doručené žalovanej bolo dňa 21.11.2022. Vedomosť o tvrdeniach v ňom uvedených žalovaná mala a to už pred vydaním napadnutého rozsudku. ... Žalobcovia považujú napadnuté rozhodnutie krajského súdu za riadne odôvodnené“. K dôvodom uvedeným žalovanou v dovolaní podľa § 420 písm. b) CSP žalobcovia poukázali na správne závery odvolacieho súdu, že „zverenecký fond nahrádza dedičské rozhodnutie, pričom zohľadnil to, že v zmysle platných predpisov štátu California, a to zákona o dedičstve štátu California (California Probate Code) hlavy XI (division 9 Trust Law) bol predmetný zverenecký fond vytvorený práve za účelom vyhnutia sa dedičskému konaniu, a to tak, že všetky majetkové a obligačné práva žalobcu v 3. rade, jednak spísané v prílohe dohody, ale aj ďalšie aktíva a pasíva žalobcu existujúce ku dňu smrti (ku dňu XX.XX.XXXX), vrátane sporného vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré je

predmetom tohto sporu, prechádzajú do súpisu majetku tohto fondu.". Pokiaľ žalovaná poukazovala n nesprávne právne posúdenie vecí (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) žalobcovia zopakovali rozhodný skutkový stav zdôraznili, „že žalobcovia nikdy, ani pri podaní žaloby a ani počas konania neodvodzovali svoj naliehavý záujem od toho, že by im nehnuteľnosti boli konfiškované a že zák. č. 128/1946 Zb. došlo k ich zrušeniu. Predmetom žaloby bola skutočnosť, že na strane žalovanej neexistovali dôvody vydržania, ktoré uviedla pri vyhlásení, v súvislosti s vydržaním sporných nehnuteľností. ... Vzhľadom na to, že notárska zápisnica NZ XX/XX bola podkladom pre vklad vlastníckeho práva v prospech žalovanej, žalobcovia nemali inú právnu možnosť, iba sa domáhať svojho vlastníckeho práva prostredníctvom vtedy platného ust. § 80 OSP a nasl. Žalobcovia opätovne poukazujú na to, že predmetom právneho posúdenia vo veci samej by malo byť len posúdenie osvedčenia podmienok vydržania v zmysle ust. § 63 zák. č. 323/1992Zb., ktoré mali byť podkladom pre spísanie notárskej zápisnice zo dňa XX.XX.XXXX, č. NZ XX/XX a na základe, ktorej bola žalovaná zapísaná ako vlastníčka na LV č. XXX,XXX a LV č. XXX, ako predbežnej otázky pre úspešné vydržanie. V konaní bolo preukázané, že neboli splnené podmienky na vydržanie čo konštatoval aj odvolací súd v napadnutom rozsudku. Táto samotná logická koncepcia jednoznačne potvrdzuje, že žalobcovia mali stále na určení naliehavý právny záujem a táto žaloba je jediným spôsobilým právnym konštruktom ako privodiť stav právnej istoty v konaní. ... Právnym (putatívny) titulom nadobudnutia nehnuteľností, na ktorý sa odvolávala žalovaná počas celého konania ale mala byť údajná kúpa zo dňa 1934. Na tomto podklade malo byť vykonané aj vyhlásenie o vydržaní. V notárskom spise žiadna takáto listina nie je a nikdy ani nebola doložená. Doložená ani nemohla byť nakoľko pôvodní vlastníci nadobudli nehnuteľnosti až v rokoch 1936 a 1937 (vyplýva z PKV). Súd v bode 62 napadnutého rozsudku uviedol, že dáva za pravdu žalobcom, že žalovaná hodnoverným spôsobom nepreukázala, že prešlo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na Slovenskú republiku. Z bodu 67 napadnutého rozsudku vyplýva, že existencia akéhokoľvek nadobúdacieho titulu bola spochybnená, keďže existencia nadobúdacieho titulu nebola preukázaná, odvolací súd zhodnotil, že nemohlo dôjsť k vydržaniu vlastníckeho práva predmetných nehnuteľností, zo strany právneho predchodcu žalovanej, a teda ani žalovanej. Žalovaná nepreukázala existenciu okolnosti - teda kúpnej zmluvy, ako nadobúdacieho titulu, ktorá mala svedčiť o jej dobromyseľnosti, teda oprávnenosti držby predmetných nehnuteľností. Z bodu 67 napadnutého rozsudku odvolacieho súdu teda jednoznačne vyplýva, že nebol preukázaný akýkoľvek majetkový prevod - ani kúpou, dohodu, alebo aj majetkovoprávny prevod, ktorý by bol urobený v čase platnosti zákonov z doby neslobody." Ďalej poukázali na správne právne závery odvolacieho súdu a reagovali aj na súdnu judikatúru označenú dovolateľkou. V neposlednom rade tiež poukázali na správne závery odvolacieho súdu v otázke aplikovania dohody medzi ČSSR a USA.

5. Žalovaná vo svojom vyjadrení k vyjadreniu žalobcov k podanému dovolaniu v podstate zopakovala svoju predsúdnu argumentáciu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd" alebo dovolací súd") uznesením z 28. júna 2023 sp. zn. 7Cdo/47/2023 odložil právoplatnosť rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 22. novembra 2022 sp. zn. 6Co/34/2020, keď dospel k názoru, že návrh žalovanej na odklad právoplatnosti napadnutého rozhodnutia je dôvodný, pretože v prejednávanej veci existujú dôvody hodné osobitného zreteľa pre vyhoviecie predmetnému procesnému návrhu. Preto odložil právoplatnosť rozhodnutia odvolacieho súdu tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia, a to až do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalovanej.

7. Na návrh (podnet) žalobcov odvolací súd uznesením z 25. júla 2023 sp. zn. 6Co/34/2020 (ďalej aj „opravné odvolacie rozhodnutie") opravil rozsudok z 22. novembra 2022 sp. zn. 6Co/34/2020 «vo výroku tak, že správne znie: „M e n í rozsudok Okresného súdu Michalovce zo dňa 4. októbra 2019 č.k. 16C/67/2011-1201 tak, že

I. U r č u j e, že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam, zapísané Okresným úradom H., katastrálnym odborom, katastrálne územie J. pod Y., obec J. pod Y., okres H., zapísané na LV č. XXX ako parcela reg. „E" č. XXX/XX o výmere 541105 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcela reg. „E" č. XXX/X o výmere 1532263 m², druh pozemku - lesné pozemky (oboje pôvodne zapísané v pozemknížnej vložke č. XX a XXX) v podiele 2/4, a nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX ako

parcely reg. „E“ č. XXX/XX o výmere 341711 m², druh pozemku - lesné pozemky (pôvodne zapísané v pozemnoknižnej vložke č. XXX) v podiele 2/4, patria do dedičstva po nebohej K. F., rod. F., zomrelej dňa XX.XX.XXXX.

II. Určuje, že spoluvlastnícke podiely k nehnuteľnostiam, zapísané Okresným úradom H., katastrálnym odborom, katastrálne územie J. pod Y., obec J. pod Y., okres H., zapísané na LV č. XXX ako parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 874 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 249834 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 11887 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 4236 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 757984 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 5839 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 172 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 29928 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 9560 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 2589 m², druh pozemku - lesné pozemky, parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 441887 m², druh pozemku - lesné pozemky a parcely reg. „C“ č. XXX/X o výmere 16344 m², druh pozemku - lesné pozemky v podiele 3/4, patria do dedičstva po nebohom B. F., rod. F., ktorý zahynul počas holocaustu v koncentračnom tábore v roku XXXX a je zapísaný v „Sieni mien“ Yad Vashen.“

Výrok rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6Co/34/2020 zo dňa 22.11.2022 o trovách konania zostáva nedotknutý.»

7.1. Citujúc ustanovenie § 224 CSP uviedol, že pri vyhlásení a písaní rozsudku došlo k zrejmej chybe, keď výrok nebol uvedený správne v súlade s pripustenou zmenou žalobného návrhu.

8. Žalovaná (aj) proti opravnému odvolaciemu rozhodnutiu podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP navrhujúc, aby najvyšší súd napadnutý odvolací rozsudok v spojení s opravným odvolacím rozhodnutím zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V podstatnom uviedla, že účelom inštitútu opravného uznesenia je napravenie pochybení, ktorých sa dopustil súd. Nie je ale možné týmto spôsobom opraviť vecnú vadu žaloby, o ktorej súd rozhodol. „Neprichádza do úvahy, aby súd opravným uznesením menil alebo opravoval už vyhlásený rozsudok z dôvodu, že si uvedomil neskôr jeho nesprávnosť a to ani vtedy, ak pri jeho vyhlásení neboli prítomné strany sporu ... V danom prípade sa jednalo a jedná o podstatnú časť výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorý výrok nielenže nebol vyhlásený o čom svedčí zápisnica z vyhlásenia rozsudku, ale takýto výrok rozsudku postráda aj vyhotovený rozsudok, ktorý bol doručený žalobcovi a žalovanému, pričom aj v písomnom výroku rozsudku chýba podstatná časť rozsudku tak, ako sa to teraz snaží úplne nezákonne a nesprávne opravovať odvolací súd. ... Tvrdíme, že ak odvolací súd zistil, že rozsudok nebol vo všetkých jeho výrokoch správne vyhlásený nemôže teraz opravou podstatnej časti parciel toto závažné pochybenie napravnou opravou chýb. Takýto postup je absolútne nesprávny, zrejme motivovaný tým, že súd po uplynutí niekoľkých 4 mesiacoch - 7 mesiacov, zistil túto chybu na základe podnetu žalobcu a vedomý si toho, že túto chybu už nemôže opraviť ani postupom podľa § 225 CSP, pretože žalobca do 15 dní od doručenia rozsudku nenavrhol jeho doplnenie a odvolací súd už rozsudok doplniť nemôže, pretože tento rozsudok zo dňa 22.11.2022 už nadobudol právoplatnosť.“

9. Žalobcovia k dovolaniu žalovanej proti opravnému odvolaciemu rozhodnutiu navrhli, aby ho najvyšší súd odmietol, keďže namietaná vada nespôsobuje nesprávnosť samotnej podstaty rozsudku a opravné odvolacie rozhodnutie je riadne odôvodnené.

10. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalovaná, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech boli dovolaním napadnuté výroky rozsudku a opravného uznesenia vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnuté výroky rozsudku a opravného uznesenia odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej podľa § 420 písm. f) CSP je dôvodné.

11. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

12. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

13. Pre účely ustanovenia § 420 CSP charakter rozhodnutia, ktorým sa rozhoduje o návrhu na opravu rozhodnutia (opravu chýb v písaní a počítaní a iných zrejmych nesprávnostiach), treba z povahy veci odvodzovať od charakteru rozhodnutia, ktorého oprava je navrhovaná, resp. ktoré sa má opraviť, a tiež od toho, čo má byť predmetom opravy. Samotné rozhodovanie o oprave totiž bez existencie toho, čo sa má prípadne opraviť, neprichádza do úvahy. Preto ak sa navrhuje oprava rozhodnutia vo veci samej alebo rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, a oprava by sa mohla dotknúť práv a povinností strán, o ktorých bolo autoritatívne rozhodnuté, je aj rozhodnutie o takomto návrhu rozhodnutím vo veci samej alebo rozhodnutím, ktorým sa konanie končí (6Cdo/162/2017).

14. Podľa § 224 CSP súd kedykoľvek aj bez návrhu opraví v rozsudku chyby v písaní a počítaní, ako aj iné zrejme nesprávnosti. O oprave súd vydá opravné uznesenie, ktoré doručí subjektom konania.

15. Z obsahu spisu a oboch výrokov dovolaní napadnutých rozhodnutí odvolacieho súdu (body 2 a 7) vyplýva, že v prípade odvolacím súdom vykonanej opravy svojho pôvodného výroku (rozsudku) nemožno hovoriť o očividnom pochybení, ku ktorým došlo pri vyhlásení alebo v písomnom vyhotovení pôvodného rozsudku, ktoré sa prejavilo písárskou chybou alebo bolo následkom chyby v počítaní. Rovnako tak nešlo o nesprávnosť podobnej povahy ako chyba v písaní alebo počítaní, ktorá bola následkom náhleho a okamžitého zlyhania duševnej či mechanickej činnosti osoby, ktorá rozsudok vyhlasovala alebo vyhotovovala a ktorá bola úplne zjavná („iná zrejma nesprávnosť“). Nešlo ani o rozpor výroku odvolacieho rozsudku a jeho odôvodnenia (pozri body 2, 7 a 38 odôvodnenia napadnutého odvolacieho rozsudku), keďže odvolací súd celkom jednoznačne v súvislosti s nárokom žalobcov aj vo svojich dôvodoch vychádzal z obsahu žaloby („k nehnuteľnostiam špecifikovaným v žalobe“), a teda ani vo svojich dôvodoch nevychádzal zo žalobcami zmeneného petitu, ktorú zmenu prvostupňový súd pripustil uznesením z 05. septembra 2018 č. k. 16C/67/2011-963. V neposlednom rade nešlo ani o rozpor vyhláseného znenia výroku rozsudku zachyteného v zápisnici a výroku v jeho písomnom vyhotovení alebo viditeľných chýb spôsobených mechanicou činnosťou, napríklad preklepom. Je pritom zrejme, že pochybenia, ktoré bolo potrebné naprávať, sa dopustil súd a že toto pochybenie malo (aj) vecný charakter; nešlo teda o chybu či inú nesprávnosť, ktorej sa dopustila sporová strana.

16. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Na základe vyššie uvedeného, keď pôvodný výrok odvolacieho rozsudku (aj) vecne nezodpovedal petitu navrhnutému žalobcami a zároveň nebolo možné tento nedostatok odstrániť

postupom podľa § 224 CSP (bod 15), neostalo dovolaciemu súdu iné, ako zrušiť obe odvolacie rozhodnutia (rozsudok a opravné uznesenie) a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

17. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

18. Nakoľko dovolací súd uznal prípustnosť a dôvodnosť dovolacej námietky vyplývajúcej z § 420 písm. f) CSP, tak sa ďalej nezaoberal prípustnosťou a dôvodnosťou ostatných námietok žalovanej týkajúcich sa namietaných zmätočnosti resp. nesprávneho právneho posúdenia veci (body 3 až 3.3). Napriek uvedenému sa javí byť vhodné, aby odvolací súd v rámci jeho nového rozhodnutia primerane reagoval na zásadné pripomienky dovolateľky (pokiaľ tak už neurobil, pozn.), a to v záujme presvedčivosti a jednoznačnosti svojho rozhodnutia.

19. Obiter dictum najvyšší súd dodáva, že pokiaľ odvolací súd v bode 67. jeho dôvodov vychádzal z názoru, že „[k]eďže existencia nadobúdacieho titulu nebola preukázaná, odvolací súd zhodnotil, že nemohlo dôjsť k vydržaniu vlastníckeho práva predmetných nehnuteľností, zo strany právneho predchodcu žalovanej, a teda ani žalovanej. Žalovaná nepreukázala existenciu okolnosti - teda kúpnej zmluvy, ako nadobúdacieho titulu, ktorá mala svedčiť o jej dobromyseľnosti, teda oprávnenosti držby predmetných nehnuteľností.", tento názor nezodpovedá ostatnej ustálenej praxi dovolacieho súdu (rozsudok z 13. mája 2024 sp. zn. 1VCdo/1/2024).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.